

нормативноутворюючого напрямку впливу на суспільні правовідносини, а також у запровадженні скасувальної функції, що реалізується через недоцільність реалізації нормативних положень, що є неприйнятними з точки зору їх розсудливого відображення [6, с.54–55].

Література:

1. Копоть В.О. Правовий реалізм : Монографія / За ред. С.В.Бобровник; НАН України, Київ. ун-т права. Київ : Вид. Нац. бібл. ім.В.М.Вернадського, 2010. 186 с.
2. Holmes O. Collected Legal Papers. New York : Harcourt, Brace & Howe, 1920. 316 p. URL : <http://my-shop.ru/shop/books/977508.html>.
3. Страшинський Б.Р. Принцип розумності в праві: теоретико-правові аспекти. Дисертація на здобуття ступеня доктора філософії за спеціальністю 081 «Право» (08 –Право). Київ, Інститут держави і права ім. В.М. Корецького НАН України, 2022.
4. Бервено С.М. Проблеми договірного права України : Монографія. Київ : Юрінком Інтер, 2006. 392 с.
5. Колодій А.М. Принципи права України. Київ : Юрінком Інтер, 1998. 208 с.
6. Рабінович С.П. Нормативний зміст засади розумності: природно-та позитивно-правовий виміри. *Бюлетень Міністерства юстиції України*. 2007. № 7. С.47–58.

DOI <https://doi.org/10.36059/978-966-397-462-0-54>

КОНФЕРЕНЦІЯ МІЖНАРОДНОГО КОМІТЕТУ ЧЕРВОНОГО ХРЕСТА ЩОДО РОЗЗБРОСННЯ ТА ЇХНЯ РОЛЬ В СТАНОВЛЕННІ МІЖНАРОДНО-ПРАВОВОГО РЕЖИМУ ОБМЕЖЕННЯ ЗВИЧАЙНОЇ ЗБРОЇ

Плотніков Олексій Вікторович
*кандидат юридичних наук,
старший юрист ГО «Десяте Квітня»
м. Одеса, Україна*

Міжнародна конференція Червоного Хреста в листопаді 1973 року ухвалила резолюцію, в якій запросила МКЧХ скликати конференцію урядових експертів для дослідження питання звичайної зброї, що може вважатися такою, що завдає непотрібних страждань або має невибірково дію [1, с. 84]. Нею стала Люцернська конференція, яка

розпочала свою роботу в жовтні 1974 року, та участь в якій взяли урядові експерти 49 держав. Прикметно, що Конференцію, та в цілому дослідження ООН та МКЧХ бойкотували США, однак вони прислали делегацію для участі в Люцернській конференції, що складалася з офіцерів, фахівця зі зброї, двох військових медиків та фахівця з міжнародних відносин. До роботи Конференції доєдналися ССРСР, Північний В'єтнам та ряд держав з числа руху неприєднання. Порядок денний був вибудований відповідно до основних класів озброєнь, як вони були описані в доповіді МКЧХ 1973 року [2].

Як згадує Е. Прокош, що був експертом під час Конференції, значною мірою вона виявилася присвяченій позиції США, які представили ряд аргументів на виправдання видів зброї, які були винесені на обговорення. Наприклад, вони посилалися на комп'ютерну симуляцію, відповідно до якої численні поранення, що спричиняють осколки сучасних касетних боєприпасів, є менш серйозними, ніж поранення, що спричиняють осколки старих снарядів. Також делегація США надала дослідження щодо ступеню шкоди здоров'ю американських військовослужбовців, що були поранені у В'єтнамі дружнім вогнем, з якого випливало, що дія напалму була перебільшеною. Багато учасників Конференції знаходили ці свідчення переконливими [3].

Створена в рамках Конференції робоча група розробила класифікацію запалювальних боєприпасів. Що стосується мін, були подані пропозиції щодо позначення мінних полів та положення про механізми самознищення. Відбулася дискусія відносно убийної сили малокаліберних боєприпасів та методів її оцінки. Експерти погодилися щодо необхідності подальших досліджень для того, аби дійти більш яasnих висновків [4, para. 154]. Підбиваючи підсумок, представник МКЧХ зазначив, що «ця сесія зробила внесок в збільшення знань та розуміння предмета...Інша конференція урядових експертів могла б бути скликана під егідою МКЧХ...МКЧХ готовий скликати та організувати іншу конференцію урядових експертів на тих самих умовах, що й зустріч в Люцерні» [4, para 282].

Друга Конференція урядових експертів щодо конвенційної зброї відбулася в Лугано в січні 1976 року за участі представників 43 держав. На ній знову розглядалася пропозиція 7 держав, тепер підтримана 13 державами та видозмінена версія пропозиції щодо запалювальної зброї, яку підтримала 21 держава. Деякі держави виступили в підтримку пропозиції по заборону протипіхотних касетних боєприпасів, однак не змогли навести нових даних чи аргументів. Пропозиція про заборону флешет не отримала помітної підтримки. За

відсутності такої підтримки, ці дві пропозиції так і не стали предметом широкої дискусії [5, с. 120].

Так само як і в Люцерні, найбільший інтерес учасників викликали міни, малокаліберні боеприпаси, та запалювальна зброя. Що стосується мін, делегація Сполученого Королівства, підтримана делегаціями Франції та Нідерландів, представила пропозицію про реєстрацію мінних полів, використання дистанційного мінування та заборони віроломних та таких, що наносять особливо сильні поранення, мін-пасток [5, с. 124].

Робоча група, що була створена під час Конференції, висловила чимало ідей та пропозицій щодо покращення запропонованих формулювань. Напрацьовані пропозиції були ширшими ніж ті, що обговорювалися в пропозиції семи держав в 1974 році, та покривали всі типи мін (а не лише протипіхотні міни), в тому числі, засоби дистанційного мінування (а не лише такі, що встановлюються з літаків), але навіть держави, що підтримували початкові пропозиції, заперечували проти повної заборони доставки протипіхотних мін літаками, і з цього приводу так і не було досягнуто згоди [5, с. 149].

Що стосується малокаліберних боеприпасів, Швеція представила результати попереднього дослідження, що дозволило провести глибоку дискусію. Хоча консенсус так і не був досягнутий, учасники Конференції зробили заяву про існування «загальної згоди що існують загальні принципи проектування, які створювали для виробників малокаліберних боеприпасів широкий вибір ступню серйозності ран, які імовірно можуть бути нанесені боеприпасом» [5, с. 119].

Мексика та Швейцарія внесли пропозицію про заборону «зброї, що створює осколки, які в людському тілі не можуть бути виявлені звичайними медичними методами». Ця пропозиція отримала широку підтримку та була включена в підсумкову стенограму Конференції. Пропозиції щодо заборони боеприпасів об'ємного вибуху, боеприпасів з затримкою вибуху та боеприпасів, що створюють осколки з зазубринами, навпаки не були прийняті [5, с. 123].

Що стосується запалювальної зброї, делегація США представила нове дослідження щодо ефективності напалму порівняно з фугасними боеприпасами для забезпечення повітряної підтримки, а Канада – дослідження щодо застосування напалму проти захищених та незахищених людей та тварин. Прикметним моментом стало представлення пропозиції Нідерландів щодо широкомасштабного використання запалювальної зброї та напалму, що було, як це не дивно, підтримане США. Зокрема, Нідерланди пропонували заборону повітряних нападів із застосуванням напалму чи інших запалювальних боеприпасів проти «будь-якої конкретної військової цілі», що розташована «в будь-якому місті, селі, чи іншому місці, що містить

скупчення цивільних осіб», «якщо тільки ця ціль не розташована в зоні, в якій відбувається бойове зіткнення між сухопутними силами, або таке зіткнення є неминучим» [5, с. 134]. Відповідно, більшість типів запалювальних боєприпасів залишалися б неохопленими заборонаю. Однак, їхнє значення полягало в тому, що США нарешті проявили готовність прийняти певні заборони.

Ще один важливий успіх Луганської конференції полягав в узгодженні форми, яку може прийняти заборона. Варто згадати, що ще в 1971 році Швеція, за підтримки інших держав представила пропозицію щодо норм у вигляді статей можливого міжнародного документу щодо захисту цивільних осіб в збройному конфлікті. Однак в Лугано були висловлені пропозиції щодо розробки окремих інструментів для кожного конкретного типу зброї, що могли бути згруповані в рамках «парасолькового» інструменту, створюючи документи, що були б незалежними від будь-якої іншої міжнародної угоди так, аби різні держави могли приєднатися до різних його компонентів [5, с. 141-142]. Тут проглядаються обриси майбутньої Конвенції про конкретні види звичайної зброї як міжнародного договору, що стане незалежним від Додаткових протоколів до Женевських конвенцій та полягатиме в створенні парасолькового документу з декількома додатковими протоколами щодо певних видів зброї.

Література:

1. Kalshoven F. The Conference of Government Experts on the Use of Certain conventional Weapons, Lucerne, 24 September-18 October 1974. *Netherlands Yearbook of International Law*. 1975. Vol. 6.
2. Conference of Government Experts on the Use of Certain Conventional Weapons (Lucerne, 24.09-18.10.1974) Report. Geneva, 1975. URL: <https://tile.loc.gov/storage-services/service/l1/lmlp/RC-conf-experts-1974/RC-conf-experts-1974.pdf> (дата звернення: 03.11.2024).
3. Prokosch E. The Development of the Convention on Conventional Weapons 1971-2003. 2021. URL: https://article36.org/wp-content/uploads/2021/12/The-Development-of-the-CCW.pdf?mc_phishing_protection_id=28048-c7anv7f0s0v91iu3cerg (дата звернення: 02.11.2024).
4. Conference of Government Experts on the Use of Certain Conventional Weapons (Lucerne, 24.09-18.10.1974) Report. Geneva, 1975. URL: <https://tile.loc.gov/storage-services/service/l1/lmlp/RC-conf-experts-1974/RC-conf-experts-1974.pdf> (дата звернення: 03.11.2024).
5. Conference of Government Experts on the Use of Certain Conventional Weapons (Second Session – Lugano, 28.1 – 26.2.1976), Report, Geneva, ICRC, 1976. URL: <https://www.loc.gov/item/2011525349> (дата звернення: 03.11.2024).